

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΕΤΟΣ 33^ο
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 258

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021
ΑΛΩΝΑΡΤΣ 2021

Άνοιξε η Μονή Παναγίας Σουμελά στον Πόντο

Άνοιξε η μονή της Παναγίας Σουμελά την 1η Ιουλίου 2021 στον αλύτρωτο Πόντο. Η αποκατάσταση του μεγαλοπρεπούς μοναστηριακού συγκροτήματος ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2016 και ολοκληρώθηκε σε δύο φάσεις μετά τον εξωραϊσμό, τη διερεύνηση και την ενίσχυση της γεωλογικής και γεωτεχνικής συντήρησης των βράχων, με κόστος περίπου 57 εκατομμύρια τουρκικές λίρες (6,53 εκατομμύρια δολάρια), σύμφωνα με τη Διεύθυνση Πολιτισμού και Τουρισμού.

Σε μια τελετή που διοργανώθηκε για το άνοιγμα του μοναστηριού, ο υπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού Μεχμέτ Νούρι Ερσόι είπε ότι οι εργασίες αποκατάστασης στο μοναστήρι ήταν ένα από τα έργα που έδωσαν προτεραιότητα.

Ο Ersoy σημείωσε επίσης ότι πραγματοποιήθηκαν επίπονες προσπάθειες στο πλαίσιο των εργασιών καθαρισμού πετρωμάτων σε μια έκταση 20.000 τετραγωνικών μέτρων, όπου ορισμένοι βράχοι στερεώθηκαν και άλλοι αφαιρέθηκαν.

Υπενθυμίζοντας ότι το μοναστήρι είναι ένα πολύ σημαντικό σημείο για τον τουρισμό της Μαύρης Θάλασσας και της Τραπεζούντας και το άνοιξαν εν μέρει τον Νοέμβριο του 2019, ο Ersoy είπε: «Άνοιξαμε το πρώτο μέρος που μπορεί να φανεί από την είσοδο. Πέρυσι, άνοιξαμε όλους τους χώρους που ήταν ήδη ανοιχτοί στο κοινό πριν από την αποκατάσταση. Αυτό που κάναμε σε αυτό το στάδιο ήταν ο καθαρισμός των υπόλοιπων πετρωμάτων και ο καθαρισμός των τμημάτων που έκλεισαν στους επισκέπτες πριν. " «Στη νέα ενότητα, υπάρχουν πολλά σημεία όπως νέα παρεκκλήσια, δωμάτια μοναχών, αίθουσες και ξενώνες. Έχουμε επίσης δημιουργήσει μέρη όπου μπορούμε να κάνουμε παρουσιάσεις στο ψηφιακό περιβάλλον. Υπάρχει ένα μυστικό παρεκκλήσι, το οποίο θα ανοίξει σε μία ή δύο εβδομάδες », πρόσθεσε ο υπουργός.

Συνέχεια στην 6η σελίδα

Παναγία Σουμελά

Το μοναστήρι σύμβολο για τους Έλληνες του Πόντου

Στην ιστορική Ιερά Μονή Παναγίας Σουμελά στον Πόντο θα τελέσει την Θεία Λειτουργία της εορτής της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στις 15 Αυγούστου 2021, η Α.Θ.Π. ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, όπως έκανε γνωστό το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Αναλυτικά, η σχετική ανακοίνωση του Οικουμενικού Πατριαρχείου αναφέρει:

“Μετά την άναγγελίαν περί της τελέσεως καί ἐφέτος της Θείας Λειτουργίας εἰς τὴν Παναγίαν Φανερωμένην Ἀρτάκης, ἀσμένως ἀνακοινῶνται σήμερον εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους εὐσεβεῖς Ὁρθόδοξους Χριστιανούς ὅτι, ἐκδοθείσης προφρόνως τῆς σχετικῆς ἀδείας, ἡ

Α.Θ.Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος θὰ τελέσῃ τὴν Θείαν Λειτουργίαν τῆς εορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, τὴν 15ην Αὐγούστου ἐ.ἔ., ἡμέραν Κυριακὴν, ἐν τῇ ἱστορικῇ καὶ περιπόστῳ Τερᾷ Μονῇ Παναγίας Σουμελά, εἰς τὰ ὄρη τῆς Ματσούκας Τραπεζοῦντος, ἐνθα ὠλοκληρώθησαν πενταετείς ἐργασίαι στερεώσεως καὶ ἀναστηλώσεως τοῦ ἱεροῦ τούτου σεβάσματος τῶν Πατέρων ἡμῶν, γενόμεναι ὑπὸ τοῦ Υπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Τουρισμοῦ τῆς Τουρκίας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 15ῇ Ἰουλίου 2021”

Ἐκ τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας

Η δήλωση του Λεωνίδα Ιασωνίδη, υπουργού Πρόνοιας της κυβέρνησης Ε. Βενιζέλου, όταν επί των ημερῶν του, η εικόνα ήρθε στην Ελλάδα δείχνει την ιδιαίτερη σχέση των ποντίων με τη μητέρα τους Παναγία «Εν Ελλάδι υπήρχαν οι Πόντιοι, αλλά δεν υπήρχεν ο Πόντος. Με την εικόνα της Παναγίας Σουμελά ήλθε και ο Πόντος».

Η εικόνα, σύμφωνα με την παράδοση της εκκλησίας δημιουργήθηκε από τον Απόστολο και Ευαγγελιστή Λουκά.

Αρχικά ονομαζόταν Παναγία η Αθηνιώτισσα, γιατί μετά τον θάνατο του Λουκά ένας μαθητής του την έφερε στην Αθήνα. Το 386 όμως, οι

Συνέχεια στην 5η σελίδα

Η πτώση της Τραπεζούντας (1461)

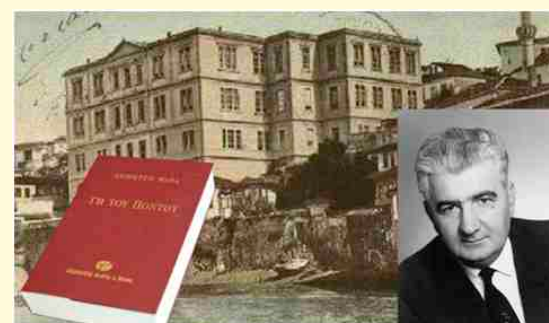
Το τελευταίο προπύργιο του [βυζαντινού](#) ελληνισμού, που δεν είχε πέσει ακόμα στα χέρια των [Οθωμανών](#) μετά την κατάκτηση και της [Πελοποννήσου](#) από το [Μωάμεθ Β' τον Πορθητή](#) το 1458, ήταν η [Τραπεζούντα](#). Ο κίνδυνος για την απώλειά της ήταν άμεσος, γι' αυτό και ο αυτοκράτορας της [Ααβίδ](#) αποφάσισε να έρθει σε συνεννοήσεις με Δυτικούς και Ανατολικούς ηγεμόνες, οι οποίες όμως δεν απέδωσαν καρπούς. Η Τραπεζούντα πολιορκήθηκε από τους Οθωμανούς επί 32 ημέρες και παραδόθηκε στις [15 Αυγούστου 1461](#), ανήμερα της εορτής της κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Συνέχεια στην 3η σελίδα

ΓΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΨΑΘΑ

Πέρασαν 560 χρόνια από το δεκαπενταύγουστο του 1461 και η πρωτεύουσα του Πόντου η θρυλική Τραπεζούντα υποδουλώθηκε στα χέρια και στις ορέξεις των τούρκων. Αυτό το μικρό αφιέρωμα που ακολουθεί είναι από τον πρόλογο του Δημήτρη Ψαθά, του παιδιού της Τραπεζούντας, όπου στο βιβλίο του "Η γη του Πόντου" μαρτυρεί το χρονικό της τραγωδίας της αλύτρωτης και αλησμόνητης πατρίδας μας.

Συνέχεια στην 6η σελίδα

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

www.elverias.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ - ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
Λάμπ. Πορφύρα 1- Πανόραμα Βέροιας
Τηλ.: 2331072060 - Fax: 2331028356
Βέροια - Τ.Κ. 59132
Email: info@elverias.gr

Ιδρυτής
+ ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Ε.Λ.ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΥΛΗΣ
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΠΟΥΡΤΙΔΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥΜΠΟΥΛΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
ΜΑΡΙΑ ΣΑΛΟΝΙΚΙΔΟΥ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ
ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΗ
ΚΑΡΑΜΑΝΛΙΔΗΣ Ν. & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΝΕΑ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑ
ΤΗΛ. 23310 90339 - 90234

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ
Λ. Πορφύρα 1
591 32 - ΒΕΡΟΙΑ ΗΜΑΘΙΑΣ
Κωδικός 1000001

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ Ε.Λ. ΒΕΡΟΙΑΣ

Λειτουργεί καθημερινά πλην
Παρασκευής και Σαββάτου
από τις 17:00 έως τις 21:00.

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

e-pontos.gr
pontostv.gr
verianet.gr
inveria.gr
alexandriamou.gr
24oresimathia.gr
pliroforiodotis.gr
laikoyra.gr
faretra.info
veriamou.blogspot.com
βεροιώτης.gr
alexandreia-gidas.gr
imathia-live.blogspot.com
blogspotanthemia.com
ammosimathia.blogspot.com
idisi-gr.blogspot.gr
arive.gr
efxinospontos.gr

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΝΕΑ

25-07-2021

Εκπροσώπηση στη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου
του ΣΠοΣ Κεντρικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας

ΑΤΟ ΝΤΟ ΕΙΠΕΣ ΕΥΚΟΛΟΝ ΕΝ;

Γράφει ο Γιώργος Χειμωνίδης

Ο Θεοδόσ' ς ο Χειμωνίδης ένοιξεν στην Μικρήν Σάνταν καβενείον. Εμείς όλεν το καλοκαίρ' επέγναμε επαίσαμε χαρτία και υστερνιά επίναμε και έναν ρακόπον. Εκείνα τα χρόνια ο σχωρεμένος επάχυνεν τοίπ' πολλά, εθαρῶ ελάγγεψεν α σα εκατόν οκάδας κι απάν'.

Έναν βράδον σίτια ετάραζεν τα χαρτία τη τράπουλας έναν απ' εκείνα ερούξεν αφ' κά' σο τραπέζ.

Ογώ είδα' το και είπα 'τον: Εξάδερφε έναν χαρτίν έν' αφ' κά' σο τραπέζ' κλείστ' κά' και έπαρ' το. Εκείνος ετέρεσεν 'μεν απέσ' σ' ομμάτια και είπεν: Ατό ντο είπες ατώρα εύκολον έν;

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Ο Θεοδόσης ο Χειμωνίδης άνοιξε καφενείο στη Μικρή Σάντα. Εμείς όλο το καλοκαίρι πηγαίναμε παίζαμε χαρτιά και ύστερα πίναμε και ένα τσιπουράκι. Εκείνα τα χρόνια ο συγχωρεμένος πάχυνε πάρα πολύ, νομίζω πως πέρασε και τις εκατό οκάδες.

Ένα βράδυ καθώς ανακάτεψε την τράπουλα ένα από τα φύλλα της έπεσε κάτω από το τραπέζι.

Εγώ το είδα και τον είπα: Εξάδερφε ένα φύλλο είναι κάτω στο τραπέζι σκύψε κάτω και πάρ' το. Εκείνος με κοίταξε μέσα στα μάτια και είπε: Αυτό που είπες τώρα εύκολο είναι;

ΛΕΞΕΙΣ

ρακόπον, το= τσιπουράκι, ουζάκι

τοίπ' πολλά= πάρα πολύ

ελάγγεψεν= πήδηξε (από το ρήμα λαγγεύω= πηδάω-κάνω άλμα)

σίτια= καθώς- όπως

ετάραζεν = ανακάτεψε (από το ρήμα ταραζώ= ανακατεύω)

αφ' κά' = από το «από κάτω»= απ' κά'= κάτω

κλείστ' κά' = κλείνε το σώμα σου κάτω= σκύψε

έπαρ' το= από το έπαρεν ατό= πάρε αυτό= πάρτο

ετέρεσεν= κοίταξε (αόριστος του ρήματος τερῶ= κοιτάω

ΣΥΝΕΧΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΜΚΔ και
της ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΧΗΣ

www.elverias.gr
email: info@elverias.gr

Κάντε εγγραφή στο κανάλι μας:
http://bit.ly/ELV_YouTube

Βρείτε μας στις υπόλοιπες πλατφόρμες
κοινωνικής δικτύωσης:

Facebook: http://bit.ly/ΕΛΒ

Instagram: http://bit.ly/ELV_Insta

Twitter: https://bit.ly/ELV_Twitter

Website: www.elverias.gr ~

Γίνε και εσύ μέλος της οικογένειάς μας
Be #ELV ~

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΙΟΥΛΙΟΥ

Ουδέν λόγω πανδημίας

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΜΑΣ ΤΟΥ 2017

ΤΑΝΟΜΕΝΟΣ ΣΟΥΡΒΑΣ

(σούπα με γιαούρτι)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΒΕΣΤΑ ΣΟΥΛΤΑΝΑ

ΥΛΙΚΑ

2 λίτρα νερό χλιαρό

1,5 κούπα του τσαγιού κορκότο

1 κιλό περίπου στραγγιστό γιαούρτι

2-3 κουταλιές της σούπας βούτυρο (κατά προτίμηση αγελαδινό)

2 κουταλιές της σούπας ξερός δυόσμος

λίγο αλάτι

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

Σε χλιαρό νερό ρίχνουμε το κορκότο να βράσει μέχρι να χυλώσει καλά.

Αραιώνουμε με το γιαούρτι με ζουμί από το φαγητό και το ανακατεύουμε όλο μαζί

Προσέχουμε να μην είναι πολύ ζεστό το φαγητό για να μην κόψει το γιαούρτι

Προσέχουμε η πυκνότητα του φαγητού να είναι καλή (ούτε αραιή ούτε πολύ πηκτή)

Σε ένα μπρίκι καίμε το βούτυρο να χαρατωθεί καλά (να κάψει καλά)

Ρίχνουμε το καμένο βούτυρο μέσα στο φαγητό και ανακατεύουμε καλά

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΑ

- Το κορκότο είναι σπασμένο σιτάρι. Πλένουμε καλά το σιτάρι με νερό να μαλακώσει και να φουσκώσει. Κατόπιν το σπάμε και το αφήνουμε να στεγνώσει.

- Είναι μια πολύ ωραία και υγιεινή σούπα, ευκολοχώνευτη και γρήγορη.

- Ο δυόσμος αποτελεί ένα από τα πιο αρωματικά βότανα που η φύση μας έχει χαρίσει. Η δροσερή μυρωδιά των φρέσκων ή αποξηραμένων φύλλων του είναι αυτή που ωθεί πολλές γυναίκες να το χρησιμοποιούν στη μαγειρική τους.

"Ουδέν όφελος εκ των απάντων εστί, εάν το οργαίνειν και μόνο απή"

Ιπποκράτης

Δεν υπάρχει δηλαδή για τον άνθρωπο κάποιο όφελος από όλα τα αγαθά του κόσμου, όταν έχει χάσει την υγεία του.....

Η πτώση της Τραπεζούντας (1461)

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Όταν το 1458 πέθανε ο αυτοκράτορας της Τραπεζούντας [Ιωάννης Δ΄](#), ο γιος και διάδοχός του, [Αλέξιος ο Ε΄](#), ήταν μόλις τεσσάρων ετών. Αυτό ήταν και το ιδανικό πρόσχημα για να αναλάβει τη διακυβέρνηση ο αδελφός του Ιωάννη, ο Δαβίδ. Η ισχυρή οικογένεια των Καβασιτών του Μεσοχαλδίου τον στήριξε και ο λαός τον δέχτηκε χωρίς καμία αντίσταση, γιατί θεώρησε ότι ήταν εκείνος ο ώριμος πολιτικός άνδρας που απαιτούσαν οι περιστάσεις.

Ο μεγάλος κίνδυνος που απειλούσε την Τραπεζούντα στα χρόνια του Δαβίδ ήταν ο Μωάμεθ Β΄ Πορθητής. Μόλις πέντε χρόνια πριν (1453), είχε καταλάβει την πρωτεύουσα του βυζαντινού κράτους, την [Κωνσταντινούπολη](#), γι' αυτό και η απειλή του τώρα ήταν περισσότερο από ορατή.

Αν και ο Δαβίδ έχει κατηγορηθεί για τον αδύναμο χαρακτήρα του και την έλλειψη πολιτικής βούλησης, ο τουρκικός κίνδυνος δεν τον άφησε αδιάφορο. Συνέχισε την πολιτική του Ιωάννη, αλλά μηχανιστικά, χωρίς την ικανότητα να προσαρμόζει την τακτική του προκατόχου του ανάλογα με τις περιστάσεις προς όφελος της αυτοκρατορίας του.

Ο Δαβίδ, στο πλαίσιο της προσπάθειας εξεύρεσης πολιτικής λύσης, κατέφυγε στην τακτική της σύναψης επιγαμιών, φέροντας εις πέρας την επιγαμία μεταξύ της ανιψιάς του Θεοδώρας ([Δέσποινα Χατούν](#)) και του μουσουλμάνου εμίρη των Ασπροπροβατάδων Ουζούν Χασάν, επιγαμία που είχε ξεκινήσει από τον πατέρα της Θεοδώρας, τον Ιωάννη Δ΄, αλλά δεν πρόλαβε να ολοκληρωθεί πριν από το θάνατό του (1458).

Η στρατιωτική συμμαχία που συνεπαγόταν ο πολιτικός αυτός γάμος αναπέρωνε τις ελπίδες του Δαβίδ, γιατί έτσι οι λαοί από τον [Καύκασο](#) και τον [Τίγρη](#) μέχρι τα [Καρπάθια](#) και από εκεί μέχρι τα νησιά της Μεσογείου θα μπορούσαν να ενώσουν τις δυνάμεις τους εναντίον του κοινού εχθρού.

Στόχος του Δαβίδ ήταν να οργανωθεί σταυροφορία τόσο στην [Ασία](#) όσο και στην [Ευρώπη](#). Στην Ανατολή ανανέωσε τις συμμαχίες και τις συνθήκες με τους ηγεμόνες της Ιβηρίας, της Γεωργίας, της Μικρελίας, της [Κυλικίας](#) [Αρμενίας](#), με τον ηγεμόνα της [Σινώπης](#) Ισμαήλ, καθώς και με το σουλτάνο της [Καραμανίας](#).

Στην προσπάθειά του να πείσει τη Δύση για την οργάνωση αντιπερισπασμού εναντίον των Οθωμανών στην [Ουγγαρία](#), ο Δαβίδ απευθύνθηκε στην ισχυρή [Δημοκρατία της Βενετίας](#), με την οποία οι Τραπεζούντιοι διατηρούσαν φιλικές σχέσεις από το 1416, στο δούκα της Βουργουνδίας Φίλιππο Γ΄ τον Καλό, καθώς και στον πάπα Πίο Β΄, στο πρόσωπο του οποίου βρήκε ένα θερμό υποστηρικτή. Ο πάπας έστειλε προσωπική επιστολή προς τους περισσότερους χριστιανούς ηγεμόνες και οργάνωσε μία εκκλησιαστική σύνοδο στη Μάντουα με σκοπό την αποστολή βοήθειας στην Τραπεζούντα.

Ως παπικός απεσταλμένος στην [Τραπεζούντα](#) έφτασε ο πατήρ Λουδοβίκος, ο οποίος ταξίδεψε στην [Ιβηρία](#), τη [Γεωργία](#), τη Μικρή Αρμενία και την Καραμανία για να συνασπίσει τις δυνάμεις αυτές κατά των Οθωμανών, ενώ έφτασε μέχρι το [Ντιαρμπέργκ](#) με σκοπό να συναντήσει το Χασάν. Από όλες τις δυνάμεις της [Ανατολίας](#) ο Δαβίδ μπορούσε να υπολογίζει ουσιαστικά μόνο στον Ουζούν Χασάν, ο οποίος όμως, όπως θα δούμε, σύντομα τον εγκατέλειψε.

Το 1459 ο Δαβίδ οργάνωσε στρατό 20.000 ανδρών και ναυτική δύναμη 30 πλοίων, ενώ από τη [Γένοβα](#) και τη [Βενετία](#) στάλθηκε πολεμικό υλικό.Όμως, το μοναδικό αποτέλεσμα όλων αυτών των διπλωματικών και στρατιωτικών ενεργειών ήταν να αποκτήσει ο Μωάμεθ σαφή εικόνα σχετικά με το ποιοι είναι οι φίλοι και ποιοι οι εχθροί του, για να εκδικηθεί τους τελευταίους μετά την τελική επικράτησή του.

Παρά την ισχυρή στρατιωτική του δύναμη ο Μωάμεθ ακολούθησε αρχικά το δρόμο των διπλωματικών ελιγμών. Η πρώτη του κίνηση ήταν να επιχειρήσει να αποσπάσει τον ηγεμόνα της Σινώπης Ισμαήλ από τη συμμαχία του με τους Τραπεζούντιους. Κι αυτό γιατί η Σινώπη διέθετε

κατάλληλο λιμάνι για επιχείρηση εναντίον του εσωτερικού της Μικράς Ασίας κι επιπλέον η φρουρά της αποτελούνταν από 1.200 στρατιώτες και οι προμαχόνες της είχαν γύρω στα 300 τηλεβόλα. Ήταν δηλαδή η μόνη στρατιωτική βάση που θα μπορούσε να παραλύσει τις οθωμανικές δυνάμεις, γι' αυτό και ο έλεγχός της ήταν μείζονος σημασίας για το Μωάμεθ.

Ο Ισμαήλ έστειλε πρέσβη το γιο του, ο οποίος υπέγραψε συμμαχία με το Μωάμεθ, για να καταλήξει τελικά αιχμάλωτος του και να αποτελέσει μέσο εκβιασμού προς τον ηγεμόνα της Σινώπης. Ο Ισμαήλ, μην έχοντας άλλη επιλογή, αναγκάστηκε να παραδώσει στο σουλτάνο τη Σινώπη με αντάλλαγμα τη [Φιλιππούπολη](#) και να μεταφερθεί σ' αυτήν με μεγάλη χρηματική αποζημίωση.

Και ενώ ο οθωμανικός στόλος κατευθυνόταν από το νέο ορμητήριο, τη Σινώπη, εναντίον της Τραπεζούντας, ο στρατός ξηράς, ξεκινώντας από την ίδια αφετηρία και περνώντας από τη [Σεβάστεια](#), συγκρούστηκε με τους Τουρκομάνους του Ουζούν Χασάν και τους συνέτριψε.Ο Ουζούν Χασάν, πανικοβλημένος από τις πρώτες νίκες του Μωάμεθ, έστειλε πρεσβεία ζητώντας ειρήνη. Ο Μωάμεθ δέχτηκε το αίτημα με μοναδικό όρο να λύσει τη συμμαχία του με τους χριστιανούς της Τραπεζούντας, ο οποίος έγινε δεκτός.

Οι εξελίξεις ήταν τραγικές για το Δαβίδ, γιατί με τα νέα δεδομένα οι συμφωνίες που είχε πετύχει ο Ιωάννης Δ΄ ακυρώνονταν και ο ίδιος βρισκόταν τελείως εκτεθειμένος στον οθωμανικό κίνδυνο.

Ο οθωμανικός στόλος, αφού απέκλεισε κάθε δυνατότητα βοήθειας προς την Τραπεζούντα από τη [Θεοδοσία](#) και τη Γεωργία, ξεκίνησε από τη Σινώπη για να επιτεθεί στην πόλη. Όταν ο οθωμανικός στρατός αποβιβάστηκε από τα πλοία, άρχισε η λεηλασία των προαστίων της Τραπεζούντας.

Η Τραπεζούντα πολιορκούνταν επί 32 ημέρες χωρίς αποτέλεσμα. Την εξέλιξη των πραγμάτων καθόρισε η είδηση ότι τα στρατεύματα του Ουζούν Χασάν κατατροπώθηκαν από τις τουρκικές δυνάμεις και ότι ο εμίρης παραιτήθηκε από τη συμμαχία του με τους χριστιανούς ηγεμόνες.

Στο μεταξύ, η εμπροσθοφυλακή του τουρκικού στρατού με στρατηγό το Μαχμούτ είχε ήδη καταλάβει τη Σκυολίμνη, ενώ ο στρατός του Μωάμεθ όδευε προς την Τραπεζούντα προσπερνώντας τα οχυρωμένα στενά της περιοχής χωρίς καμία αντίσταση.

Υποστηρίζεται ότι ο Δαβίδ, όπως και ο λαός της Τραπεζούντας, παρά τον πανικό και την απόγνωση στην οποία βρίσκονταν, ιδίως μετά την εγκατάλειψή τους από τις συμμαχικές δυνάμεις, ήταν αποφασισμένοι να προβάλουν αντίσταση στην τουρκική απειλή. Αυτό εξάλλου φανερώνει και το γεγονός ότι υπέμεναν την πολιορκία επί 32 ημέρες.

Στο μεταξύ όμως είχαν αρχίσει διαπραγματεύσεις με σκοπό την επίτευξη κάποιας συνθήκης. Μεσολαβητής των διαπραγματεύσεων αυτών ήταν ο πρωτοβεστιάριος Έλληνας εξωμότης [Γεώργιος Αμιρούτζης](#), πρώτος εξάδελφος του στρατηγού [Μαχμούτ](#). Θεωρείται ότι ο Αμιρούτζης ήταν αυτός που διεκπεραίωσε τα ζητήματα των διαπραγματεύσεων υπέρ των Τούρκων και στην ουσία ανάγκασε το Δαβίδ να δεχτεί τους ταπεινωτικούς όρους των συνθηκών που επιτεύχθηκαν. Στον υποδαυλιστικό ρόλο του Αμιρούτζη υπέρ των Τούρκων συνηγορεί και το γεγονός ότι μετά τη σύναψη των ευμενών για το Μωάμεθ συμφωνιών, ο Αμιρούτζης εξασφαλίστηκε από το σουλτάνο με ισόβια

διατροφή.

Ο Δαβίδ πρότεινε στο Μωάμεθ να επιστρέψουν στις παλιές συνθήκες. Έδειξε μάλιστα προθυμία να του προσφέρει ως σύζυγο την κόρη του Άννα, καθώς και περιοχές της επικράτειάς του. Ο Μωάμεθ, βρισκόμενος σε θέση ισχύος ήδη έξω από τα τείχη της πόλης, επέμεινε στην πλήρη υποταγή.

Στις διαπραγματεύσεις με τον Αμιρούτζη επικαλούνταν την περίπτωση του Δημητρίου της Πελοποννήσου, ο οποίος του είχε παραδώσει την περιοχή του κατά τις υποδείξεις του και γι' αυτό εξακολουθούσε να ζει ευτυχισμένος και ασφαλής. Απειλήσε μάλιστα ότι σε περίπτωση αντίστασης οι Τραπεζούντιοι όχι μόνο θα αιχμαλωτιζόνταν, αλλά και θα εκτελούνταν ταπεινωτικά.

Ο Δαβίδ, βλέποντας ότι ήταν ανώφελο να προβάλει οποιαδήποτε αντίσταση, απάντησε ότι ο ίδιος ήταν πρόθυμος να δεχτεί κάθε όρο του Τούρκου σουλτάνου, ζητώντας να μη λεηλατηθεί η χώρα του. Μπροστά στην ορατή και άμεση απειλή του οθωμανικού στρατού δέχτηκε να παραδώσει την πόλη του, κάτι που –βάσει της συμφωνίας– εγγυούνταν τόσο τη σωτηρία του ίδιου και των υπηκόων του όσο και την ασφάλεια της περιουσίας τους. Η παράδοση της πόλης έγινε στις 15 Αυγούστου 1461.

Έπαρχος της πόλης διορίστηκε ο Χιτήρ μπέης. Ωστόσο οι δώξεις, οι αρπαγές, οι σφαγές και οι κάθε είδους βιαιότητες δεν αποφεύχθηκαν και η πραγματικότητα αυτή δικαίωσε τη στάση του λαού, που επιθυμούσε τη συνέχιση της αντίστασης αντί της άνευ όρων παράδοσης.

Ο Δαβίδ μαζί με την οικογένειά του και τους θησαυρούς του αναχώρησε με πλοίο για την Κωνσταντινούπολη και από εκεί κατέληξε στην Αδριανούπολη. Τον τελευταίο αυτοκράτορα του Πόντου ακολούθησαν –κατ' εντολή του Μωάμεθ– και πολλές οικογένειες ευγενών Τραπεζουντιών, όπως οι Δωρανίτες, οι Καβασίτες κ.ά.

Κατά τη διάρκεια του χειμώνα του 1461, ο Μωάμεθ ολοκλήρωσε την κατάκτηση των περιοχών γύρω από την Τραπεζούντα. Η [Κερασούντα](#), το [Μεσοχάλδιο](#), καθώς και τα υπόλοιπα ορεινά κάστρα, παραδόθηκαν χωρίς καμία αντίσταση.

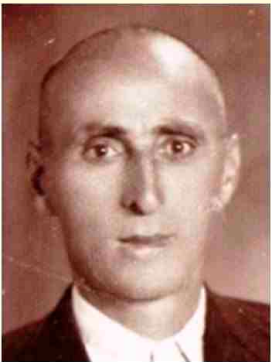
Ο σουλτάνος, ωστόσο, παρά τα συμφωνημένα, εκδίωξε τους χριστιανούς από τα σπίτια τους με τη διαταγή να κατασκηνώσουν κοντά στο [Τζυκανιστήριο](#), στον Άγιο Φίλιππο και στην Αγία Σοφία. Επίσης τους αφαίρεσε τις περιουσίες τους και τους απαγόρευσε την είσοδο εντός των τειχών. Μόνο στο ένα τρίτο των κατοίκων επιτράπη να κατοικήσει γύρω από την Τραπεζούντα. Τόσο οι κόρες όσο και οι γιοι των ευγενών γέμισαν τα χαρέμια του Μωάμεθ και των άλλων Τούρκων ηγεμόνων, ενώ τουλάχιστον 800 αιχμάλωτοι Τραπεζούντιοι οδηγήθηκαν στα τάγματα των Γενιτσάρων.

Η μητρόπολη και οι γύρω από αυτή σχολές και βιβλιοθήκες έγιναν κατοικίες των Ουλεμάδων και αργότερα έδρα του εκάστοτε διοικητή. Όλες οι εκκλησίες της περιοχής, εντός και εκτός των τειχών, μετατράπηκαν σε τζαμιά, ενώ ο προσωρινός αρχιερέας ορίστηκε να εδρεύει όχι μέσα στην πόλη, αλλά σε προάστιο, στην περιοχή όπου βρισκόταν η μονή του Αγίου Φιλίππου.

Η πτώση της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας σήμανε την κατάλυση του κράτους των Μεγάλων Κομνηνών και την επικράτηση των Οθωμανών στην περιοχή. Παρά το άδοξο τέλος της, η επί περίπου τρεις αιώνες παρουσία της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας συνέβαλε στο να διασωθεί το εκεί ελληνικό και χριστιανικό στοιχείο, κάτι που θα μπορούσε από πολύ νωρίς να είχε αλλοιωθεί από τις ισχυρές πιέσεις των γειτονικών λαών, αντίστοιχες με τον εξισλαμισμό των Ελλήνων της Μικράς Ασίας. Έτσι τελειώνει άδοξα η ιστορία της θρυλικής πρωτεύουσας των Κομνηνών και πίπτει στα χέρια των αλλόθρησκων η πρωτεύουσα της καρδιάς μας, η καλλίστη Τραπεζούντα.

ΠΗΓΗ: Βικιπαίδεια

Επιμέλεια - Σχόλια: Νίκος Τουμπουλίδης

Συνέχεια από το προηγούμενο

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ (ΠΑΝ. ΤΟΠΑΛΙΔΟΥ)

Κατά τό 1913 ό Έλληνικός πληθυσμός του πόντου ανήρχετο εις 697.000 ό κλήρος εις 1459, γυμνάσια 3, ήμιγυμνάσια 7, δημοτικά σχολεία 1047, καθηγηταί, διδάσκαλοι καί διδασκάλισσαι 1236, μαθηταί καί μαθήτριά 76.000 ναοί 1131, μοναί 22, παρεκκλησία 1647, φιλανθρωπικά σωματεία 14, φιλόπτωχαι αδελφότητες 23, νοσοκομεία 2, λύκειον 1, πόλεις 11, κωμοπόλεις 41, χωρία 1013.

1914-1922

Τό θέρος του 1914 έκυρήχθη ό Α' Παγκόσμιος πόλεμος. Ή Τουρκία ένετάχθη μέ τήν Γερμανία. Παρά τούς υπό της Βουλής ψηφισθέντας νόμους περί στρατεύσεως των πρώτων ήλικιών, έκάλεσεν τούς Έλληνας καί Αρμενίους από 18 - 50 έτών καί κατέταξεν αυτούς εις τά τάγματα εργασίας. Ειργάζοντο διά κατασκευήν όδών, γεφυρών, στρατιωτικών κτιρίων, άνευ έπαρκούς τροφής, άνευ ένδύσεως καί ύποδύσεως. Διά στρατιωτικές δηθεν ανάγκας κατέσχεσαν όλα τά εις χριστιανούς ανήκοντα έμπορεύματα, άκόμη καί εκείνα τά όποία δέν ένδιέφερον τόν στρατόν π.χ. γυναικεία ένδύματα, καπέλα, κοσμήματα, όμπρέλλαι! Έπετάχθησαν σχολεία, όρφανοτροφεία καί λοιπά φιλανθρωπικά ιδρύματα, επέβαλλον εις τά σχολεία τήν διδασκαλίαν της τουρκικής ιστορίας αντί της έλληνικής, ήρνήθησαν εις τά Πατριαρχεία καί τās Μητροπόλεις καί τās δημογεροντίας το δικαίωμα νά ένδιαφέρονται διά τά σχολεία καί τούς διωγμούς των χριστιανών. Ήγγάρευαν έν μέσω χειμώνος, γυναίκες άνυποδήτους, παιδιά ήμίγυμνα καί γέροντες διά νά μεταφέρουν διά της ράχεως πολεμοφόδια καί τρόφιμα. Είναι άνεκδιήγητα τά βάσανα καί οί έξευτελισμοί εις τούς όποιους ύπεβάλλοντο οί δυστυχείς αυτοί πού έκαμνον τό έργον ύποζυγίων.

Η ΑΡΜΕΝΙΚΗ ΣΦΑΓΗ

Κατά το θέρος του 1915 ή Τουρκία άφορμήν έχουσα τήν δραστηριότητα τήν όποιαν άνέπτυξαν τά Αρμενικά Κομιτάτα καί κατά συμβουλήν της Γερμανίας άπεφάσισε τήν έξόντωσιν αυτών. Έξέδωκε λοιπόν διαταγή διά της όποιας διά τήν ασφάλειαν δηθεν των ιδίων Αρμενίων διετάσσοντο μαζί μέ τά πολυτιμότερα αυτών πράγματα νά όδηγηθώσιν εις όρισμένον μέρος. Ολίγον όμως έξω από τίς πόλεις καί τά χωρία οί μέν άνδρες έσφάζοντο, έτουφεκίζοντο, έσουβλίζοντο, έθανατούντο διά μέσων της άρρεσκείας των Τσετέδων (άνταρτών), αί δέ γυναίκες καί αί παρθένοι άφοϋ ύφίσταντο τās συνεπείας των

Ο ΠΟΝΤΟΣ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ

Ευστάθιου Αθανασιάδη - Τσαντεκίδη (από το ομώνυμο έργο του Γεροστάθη)

τερατοδεστέρων όργίων μέχρις έξαντλήσεως, έφονεύοντο καθ' όν τρόπον έπρωτίμον οί άπαίσιοι διώκται των. Όσοι από τούς Τούρκους ήθελον, ήδύναντο νά μεταφέρωσι καί νά κλείσωσιν εις τά χαρέμιά των όσες γυναίκας ήθελον. Τά μικρά παιδιά μεταφέροντο μέ βάρκας μακράν από τήν παραλίαν όπου αναποδογύριζαν τās βάρκας καί τά έπνιγαν. Τά βουνά καί αί κοιλάδες, τά παράλια καί τά μεσόγεια της Μικράς Ασίας καί του Πόντου δονούνται άκόμη από τήν μελαγχολικήν καί τήν πένθιμον ήχώ της φρίκης καί των άφαντάστων μαρτυρίων, τά όποία διεπράχθησαν κατά τήν Αρμενικήν σφαγήν, ή όποία ύπήρξεν άληθώς τρομερά καί διά τās διαστάσεις πού έλαβε καί διά τήν μεθοδικότητα καί τά άπάνθρωπα μέσα καί όργανα, μέ τά όποία έξετελέσθη.

Ο ΕΚΤΟΠΙΣΜΟΣ

ΚΑΙ Ο ΑΠΟΔΕΚΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

Οί Τούρκοι έγνώριζον ότι δέν έπετρεπέτο ή όμαδική σφαγή των Έλλήνων όπως των Αρμενίων, διότι ύπήρχον καί έν Έλλάδι Τούρκοι έφεϋρον λοιπόν μέσον σατανικών μέ τό όποϊον έπετύγχανον τήν έξόντωσιν. Τό μέσον τουτο ήτο ή εκτόπισις των Έλλήνων εις τό έσωτερικόν της Μικράς Ασίας διά στρατιωτικούς δηθεν λόγους. Εις τήν πραγματικότητα τουτο ήτο: ή άφαίρεσις όλης της κινητής καί άκινήτου περιουσίας των εκτοπιζόμενων καί ή παράδοσις αυτών εις τās όρμάς των άνταρτικών σωμάτων καθ' όδόν, καί εις τās διαθέσεις των Τούρκων του έσωτερικού. Τό μέσον τουτο ήρχισε κατά τήν κατάληψιν της Τραπεζούντος από τούς Ρώσσους καί έλαβε τεραστίας διαστάσεις κατά τόν χειμώνα του 1916-17. Εις τήν καρδίαν του χειμώνος καί εις ώραν μεγάλης κακοκαιρίας οί πληθυσμοί όλόκληρων περιφερειών διετάσσοντο νά εγκαταλείψωσι τās έστίας των έντός όλίγον ώρων καί νά όδηγηθούν εις τό έσωτερικόν εις τό άγνωστον, όπου όρίσθη ό τόπος της προσωρινής κατοικίας αυτών, καί ό όποϊος άπείχε ήμέρας καί έβδομάδας.

Ένϋ άνταρτικά σώματα, στρατιώται καί χωροφύλακες, έξέβαλον τόν πληθυσμόν εκ των οικιών, σμήνη των γειτόνων Τούρκων εισώρμουν έλεηλάτουν καί άποκόμιζαν ότι τοις ήτο χρήσιμον. Σκηναί άπεριγράπτου συγκινήσεως φρίκης καί σπαραγμών έλάμβανον χώραν κατά τόν χρόνον της έξώσεως εκ των οικιών καί συγκεντρώσεως των Έλλήνων εις τό ύπαιθρον. Καί άνεχώρησαν έρημοι συνοδευόμενοι υπό μενομένων Τσετέδων μή φύγωσιν. Αλλά μέ ποίας δυνάμεις νά βαδίσωσι γέροντες, παιδιά καί άσθενείς; Μέ τί νά σβύσωσι τήν πείναν καί δίψαν καθ' όδόν; Ποϋ νά στεγασθώσι τās μακράς καί ψυχράς νύκτας; Ποϋ κατευθύνοντο άραγε; Όσοι δέν ήδύναντο νά βαδίσουν από τήν κούρασιν τήν πείναν καί έξάντλησιν, τό δριμύ ψϋχος, εγκατελείποντο καί ή άπέθνησκον ή έφονεύοντο από τά τέρατα πού τούς συνώδευαν. Σπαραγμοί των οικιών διότι άπεχωρίζοντο τούς εγκαταλειπομένους, άγωνία των έτοιμοθανάτων, ευχαρίστησις των σφαγέων. Απέθνησκον θηλάζουσai μητέρες καί έκειντο χαμαί, τά βρέφη έβύζαινον τούς ψυχρούς πλέον μαστούς, έως οϋ ή έθνησκον καί αυτά ή έλογχίζοντο. Τά κορίτσια καί οί γυναίκες ύφίσταντο όσους

έξευτελισμούς καί χλευασμούς έπόθη οί κατάπτυστος ψυχή των Τσετέδων. Εις τούς εκτοπιζόμενους δέν έπιτρέπετο νά κατασκηνώσιν εις μέρη κατοικημένα, διά νά μήν εύρουν στέγην καί διά νά μήν αγοράσουν τρόφιμα, όσοι είχαν τό ευτύχημα νά έχουν χρήματα. Απηγορεύθη επί ποιινή θανάτου εις τούς κατοίκους των μερών διά των όποϊων διήρχοντο ή παροχή έλεημοσύνης εις τούς εκτοπιζόμενους· εις τήν Όρδού ή κοινοποιήσις αύτη άνεγνώσθη καί εις τήν εκκλησίαν.

Κατά τās μακράς όδοιπορίας εις τό μέσον του χειμώνος, χωρίς ένδύματα καί ύποδήματα έπαρκή, χωρίς τροφήν, χωρίς στέγην κατά τās νύκτας, κάτω από τās σκληροτέρας δοκιμασίας καί άπογοητεύσεις, καί τήν τραγικότεραν ψυχικήν όδύνην από τās ύβρεις καί τās ατιμώσεις πάρα πολλοί άπέθνησκον, καί έρρίπτοντο άταφοι εις τούς δρόμους, διά νά χορτάσουν τά θηρία καί τά όρνεα. Όσοι πάλιν είχαν άντοχήν καί έφθαναν εις τούς σταθμούς συγκεντρώσεως, Τοκάτην, Κάβζαν, Αμάσειαν, Έρπαα κ.λ.π. έξαναγκάζοντο δηθεν διά λόγους ύγειονομικούς νά εισέρθουν όμαδικώς καί αναμίξ άνδρες, γυναίκες, παιδιά καί χωροφύλακες εις στρατιωτικούς λουτρώνας. Όσοι έξήρχοντο από αυτούς εύρισκον μόνον τά παλαιά των ένδύματα, καί παρατάσσοντο εις τό ύπαιθρον περιμένοντες τόν χωροφύλακα, τόν ώρισμένον διά νά τούς καταμετρήσει, καί ό όποϊος δέν έφθανεν ένωρίτερον από μίαν ώραν. Έπρεπε νά περιμένουν καί τόν ιατρόν ό όποϊος πάλιν δέν έφάινετο ένωρίτερον από μίαν ώραν. Ο ιατρός μέ τήν σειρά του έχαρκτήριζε τούς ύγιείς ως άσθενείς καί τούς έστελλον εις τό χάνι πού έχρησίμευεν ως νοσοκομείον, καί από τό όποϊον δέν έξήρχοντο ζωντανοί. Τό λουτρόν επανελαμβάνετο καί εις τούς άλλους σταθμούς, έως ότου άπέθνησκον όλοι. Όσοι από τούς εκτοπιζόμενους κατόρθωναν νά φθάσουν εις τό ωρισμένον διά αυτούς μέρος, ή εγκαταλείποντο εις τās διαθέσεις των έντοπίων, ή διετάσσοντο νά έπιστρέψουν άμέσως εις τās πατρίδας των, διότι δηθεν έξετοπίσθησαν παρανόμως. Καί ή νέα όδοιπορία μέ τās ίδίας συνθήκας, είχε βαρύτερα άποτελέσματα. Οί έλάχιστοι πού κατόρθωναν νά πλησιάσουν εις τās πατρίδας των, διετάσσοντο νά επανέλθουν εις τόν τόπον της έξορίας, ή εις άλλον τόπον περισσότερον άπομεμακρυσμένον. Τοιουτοτρόπως έξετοπίσθησαν τά περισσότερα χωρία της επαρχίας Κερασούντος, Έλεβής καί Τριπόλεως, Κολωνίας καί τά παραλιακά τμήματα Νεοκαισαρείας καί Αμασειας μέχρι βάθους 70 χιλιομέτρων. Τόν εκτοπισμόν διέφυγον ή Τραπεζούς διότι κατελήφθη από τούς Ρώσσους, ή Κερασούς καί έν μέρει ή Αμισός της όποιας ό συνοικισμός Καδή καί μέ 3.640 κατοίκους έξετοπίσθη έντός 5 λεπτών από αυτούς διεσώθησαν 809. Οί εκτοπισθέντες πόντιοι ανήλθον εις 258.674 από τούς όποιους απολέσθησαν έτι μέν του γεωργικού πληθυσμού 60-70%, εκ δέ των αστών, επειδή οϋτοι είχαν περισσότερα χρήματα 40-60%.

(συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος)

Το μουσείο Silk Road στην Τραπεζούντα

Το ιδιωτικό μουσείο Silk Road (δρόμος του μεταξιού) στην επαρχία Τραπεζούντας τραβάει την προσοχή, με πάνω από 500 μοναδικά κομμάτια από διαφορετικές εποχές και πολιτισμούς.

Το μουσείο άνοιξε το 2014 από το Εμπορικό Επιμελητήριο Trabzon (TTSO) στην περιοχή Ortahisar.

Οι συλλογές του Μουσείου περιέχουν μοναδικά κομμάτια, συμπεριλαμβανομένου σπάνιου, αυθεντικού Κορανίου από τον 18ο αιώνα, ενός βιβλίου «Durer» 500 ετών που γράφτηκε από τον Mullah Husrev, τον Mehmet II, τον κύριο δάσκαλο του Κατακτητή και μνέτορα των τούρκων.

Αν και κατά μέσο όρο 10.000 άτομα επισκέπτονταν το μουσείο ετησίως, πέρυσι, ο αριθμός των επισκεπτών μειώθηκε σε 2.500 λόγω των πανδημικών συνθηκών και περιορισμών.

Μιλώντας στο πρακτορείο Anadolu, ο Suat Hacisalihoğlu, πρόεδρος του TTSO, τόνισε ότι η αποκάλυψη της ιστορίας και της ταυτότητας του Trabzon είναι οι πρωταρχικοί σκοποί του

μουσείου.

Το μουσείο περιέχει εξαιρετικά, διακεκριμένα κομμάτια που αναδεικνύουν τις διαφορετικές περιόδους του Τραπεζούντα. Ωστόσο, στοιχεία που βρέθηκαν πρόσφατα έχουν ιδιαίτερη σημασία καθώς αποδεικνύουν ότι η ιστορία της πόλης χρονολογείται πριν από έξι χιλιετίες.

Επαναφέροντας ότι το μουσείο είναι ιδιωτικό, ο Hacisalihoğlu τόνισε ότι τα έργα που εκτίθενται προέρχονται ως δωρεές από πολίτες που θα ήθελαν να συνεισφέρουν στην πολιτιστική ζωή της Τραπεζούντας και να θυμούνται τα ονόματά τους οι μελλοντικές γενιές.

Περιμένουμε με ανυπομονησία να δούμε αν θα βρουν οι έρευνες ότι στη Τραπεζούντα επί 20 αιώνες μεγαλούργησαν και πρωταγωνίστησαν οι Έλληνες πόντιοι πρόγονοί μας. Ίδωμεν...

ΑΧΑΡΟΝ ΞΕΝΗΤΕΙΑ

Γράφει ο Γιώργος Χειμωνίδης

Θεέ μ' όλια καλά εποίκες
άμα τρία καλά απ' ατά 'κ είναι.
Εποίκες τον ουρανόν υψηλά
κι εκεί αν' σκάλα 'κ εφτάνει.
Εποίκες τη θάλασσαν φαρδύν
κι εκεί γεφύρ' κ εφτάνει.
Εποίκες την ξενητείαν μακρά
κι εκεί ές' λαλία 'κι πάει.

Ανάθεμά 'τον π' έχτιζεν
τη ξενητείας τον δρόμον
Χριστιανός ατός αν έτονε
νια πίστ' είχαν, νια νόμον.

Η ξενητεία και ο θάνατον
τα δύο έναν είναι
Εζάβα κι ετέρεσα
η ξενητεία βαρύν έν'.

Καμίαν να μην έτονε
Η ξενητεία σον κόσμον
Κι ανθρώπ' να μη εκάθουσαν
κι ετέρνανε τον δρόμον

ΛΕΞΕΙΣ

Εποίκες= έκανεσ
'κ είναι= ουκ είναι = όχι είναι= δεν είναι
Εφτάνει-υφτάνει= φτάνει- επαρκεί
Λαλία= φωνή- λαλία
Νια= ούτε(από το νηνεμία= άπνοια)
Εζάβα= ζύγισα
Εκάθουσαν κι ετέρνανε τον δρόμον= καθότανε και κοιτούσανε τον δρόμο= περιφραστικά και μεταφορικά «προσμονή ξενητεμένου»

ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΟΥ

από την Εύξεινο Λέσχη Βέροιας

Μόνιμη ερασιτεχνική θεατρική ομάδα από αρχάριους και εν ενεργεία ερασιτέχνες ηθοποιούς θα δημιουργήσει η λέσχη, για την παρουσίαση ποντιακών θεατρικών έργων.
Για το λόγο αυτό απευθύνει ανοιχτή πρόσκληση προς τα μέλη και τους φίλους της αλλά και σε κάθε ενδιαφερόμενο, να στελεχώσουν την νέα θεατρική της ομάδα.
Σκοπός του συλλόγου είναι να αναδείξει το ερασιτεχνικό ποντιακό θέατρο και την πλούσια ποντιακή διάλεκτο. Παρακαλούνται όσοι ενδιαφέρονται να δηλώσουν συμμετοχή στο τηλέφωνο 6979816716 κ. Ιντζεβίδης Αρχιμήδης ή στο 2331072060 (Γραμματεία Λέσχης)

Παναγία Σουμελά

Το μοναστήρι σύμβολο για τους Έλληνες του Πόντου

Γράφει ο Νίκος Τουμπουλίδης

Συνέχεια από την 1η σελίδα

μοναχοί Βαρνάβας και Σωφρόνιος βρέθηκαν μετά από όραμα με την Παναγία, από την Αθήνα στα βουνά του Πόντου. Σε ένα σπήλαιο σε υψόμετρο πάνω από 1300 μέτρα είδαν μια χρυσαφένια λάμψη. Όταν πλησίασαν, βρήκαν την εικόνα της Παναγίας, που σύμφωνα με την εκκλησία, είχαν μεταφέρει άγγελοι. Οι δύο μοναχοί θεώρησαν την αποκάλυψη της Παναγίας, μέσω της εικόνας, ως σημάδι και αποφάσισαν να φτιάξουν στο σημείο που την βρήκαν ένα κελί.

Έτσι μπήκαν τα «θεμέλια» για την ιερά Μονή της Παναγίας Σουμελά, που κατά τον ξεριζωμό των Ποντίων από την περιοχή, καταστράφηκε από τους Τούρκους. Η μονή αλλά και η ιερή εικόνα πήραν το όνομα Σουμελά, από το όρος Μελά και το ποντιακό «σου», που σημαίνει εις το/ στο. Δηλαδή, η Παναγία «στο Μελά».

Το 1922 οι Τούρκοι στη γενοκτονία των Ποντίων έκαψαν το μοναστήρι για να αφανίσουν εντελώς το ελληνικό στοιχείο από την περιοχή. Πριν βάλουν φωτιά, είχαν αρπάξει όλα τα πολύτιμα κειμήλια της μονής. Οι μοναχοί όμως, που είχαν προβλέψει το χτύπημα των Τούρκων, είχαν φροντίσει να κρύψουν τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας Σουμελά, καθώς και άλλα κειμήλια, όπως το Ευαγγέλιο του Οσίου Χριστόφορου και ένα Σταυρό από Τίμιο Ξύλο, που είχε δωρίσει στη Μονή ο αυτοκράτορας Μανουήλ Γ' της δυναστείας των Κομνηνών.

Τα ιερά αντικείμενα θάφτηκαν στο παρεκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας που βρισκόταν σε απόσταση 2 χιλιομέτρων από το μοναστήρι. Οι Έλληνες του Πόντου ξεριζώθηκαν και τα κειμήλια έμειναν εκεί για περίπου δέκα χρόνια. Το 1930 ο μητροπολίτης Ξάνθης Πολύκαρπος Ψωμιάδης και ο τότε υπουργός πρόνοιας Λεωνίδας Ιασωνίδης, απευθύνθηκαν στον πρωθυπουργό Ελ. Βενιζέλο για να ασχοληθεί με το ζήτημα των θαμμένων κειμηλίων. Τότε ο Τούρκος ομόλογος του Βενιζέλου, ο Ισμέτ Ινονού, δέχτηκε να πάει στην περιοχή της μονής μια αντιπροσωπεία Ελλήνων και να αναζητήσει τα κειμήλια.

Υπό την καθοδήγηση του αρχιμανδρίτη Αμβρόσιου, ο οποίος ήταν ένας από τους τελευταίους μοναχούς της μονής Παναγίας Σουμελά, βρέθηκαν και ξεθάφτηκαν τα ιερά αντικείμενα. Μεταφέρθηκαν στην Αθήνα στο βυζαντινό μουσείο, όπου παρέμειναν έως το 1951. Τότε η εικόνα φιλοξενήθηκε για λίγο στο σωματείο Παναγίας Σουμελά για να τοποθετηθεί επίσημα, τον Αύγουστο του 1952 στον Ιερό Ναό Νέας Παναγίας Σουμελά, που χτίστηκε στις πλαγιές του Βερίμιου.

Παναγία Σουμελά (Ημαθία)

Τον Αύγουστο του 1952, η εικόνα της Παναγίας ενθρονίστηκε επίσημα στον Ιερό Ναό που χτίστηκε προς τιμήν Της στο όρος Βέριμο, σε έκταση 500 στρεμμάτων που παραχώρησαν οι κάτοικοι του χωριού Καστανιά στο Σωματείο Παναγία Σουμελά, με σκοπό να ανασυσταθεί το μοναστήρι και να λειτουργεί ως μονή. Μέχρι σήμερα αυτό δεν έγινε παρότι παρήλθαν 65 χρόνια ενώ τα ιερά προσκυνήματα(εκκλησίες) λειτουργούν με βάση καταστατικό που αμφισβητείται από πολλούς συλλόγους και ομοσπονδίες.

Σαράντα περίπου χρόνια μετά, τον Αύγουστο του 1993 παραδόθηκαν από το βυζαντινό μουσείο Αθηνών ο Σταυρός των Μεγαλοκαμνηνών και το Ευαγγέλιο του Οσίου Χριστόφορου και βρίσκονται πλέον όλα τα ιερά μας κειμήλια στο Βέριμο της Ημαθίας.

Κάθε χρόνο στις 15 Αυγούστου, γιορτή της Παναγίας, χιλιάδες επισκέπτες από όλο τον κόσμο συρρέουν στην Παναγία Σουμελά για να προσκυνήσουν αλλά και να παρακολουθήσουν τις θρησκευτικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στα υψώματα της Καστανιάς Ημαθίας.

Άνοιξε η Μονή Παναγίας Σουμελά στον Πόντο

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Ο Ersoy επεσήμανε ότι υπάρχουν τοιχογραφίες μεγάλης σημασίας σε διάφορα μέρη του μοναστηριού και ότι οι εργασίες χρωματισμού και αναζωογόνησης συνεχίζονται σε αυτές τις περιοχές.

Δηλώνοντας ότι μια ομάδα θα εργάζεται συνεχώς στο μοναστήρι για να αναβιώσει τις τοιχογραφίες, ο Ερσόι είπε, «Δυστυχώς, λόγω της δομής αυτού του τόπου, τόσο το νερό όσο και η συμπύκνωση καταστρέφουν τις τοιχογραφίες εδώ. Τώρα μια ομάδα εμπειρογνομόνων θα εργαστεί εδώ για 12 μήνες. Θα διερευνήσουν τους λόγους, θα τους αναφέρουν και θα τους υποβάλουν. Με αυτόν τον τρόπο, πιστεύω ότι θα μπορέσουμε να προστατέψουμε αυτό το μέρος χωρίς να χρειαστεί να το κλείσουμε μόνιμα στον τουρισμό. Ελπίζω ότι θα προσφέρει σοβαρά οφέλη στον τουρισμό του Εύξεινου Πόντου, ειδικά στην Τραπεζούντα».

Επίσης, γνωστή ως Παναγία ή Παναγία, το Μοναστήρι Sümela είναι σκαλισμένο από βράχους σε μια δασώδη περιοχή στην πλαγιά του όρους Karadağ στην περιοχή Μασκα, 300 μέτρα πάνω από την κοιλάδα Altındere.

Το μοναστήρι που περιλαμβανόταν στην Εμπιστευτική Λίστα Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO άνοιξε ξανά για θρησκευτική πρακτική στις 15 Αυγούστου 2010, με άδεια του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, μετά από 88ετή διακοπή. Το σημαντικότερο κέντρο θρησκευτικού τουρισμού της χώρας έκλεισε το 2015 λόγω του κινδύνου πτώσης βράχων από το κοντινό όρος Karadağ και άνοιξε εν μέρει στους επισκέπτες τον Μάιο του 2019 μετά από περισσότερα από τρία χρόνια προσπάθειών αποκατάστασης.

Σε κανένα σημείο των εκδηλώσεων δεν αναφέρθηκε η ελληνικότητα του μοναστηριού και ο λόγος ύπαρξης του στα βάθη της Ανατολίας. Η Παναγία μας είναι και εκεί και μας περιμένει να την επισκεφθούμε στον θρόνο της στο βουνό του Μελά.

ΠΗΓΗ: TRABZON NEWS

«Κρυφό εκκλησάκι» στο Μοναστήρι της Παναγίας Σουμελάς

Λίγο μετά την έναρξη των εργασιών αποκατάστασης στο μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά, το οποίο είναι ένας αρχαιολογικός χώρος πρώτου βαθμού, οι ομάδες αποκατάστασης ανακάλυψαν ένα νέο παρεκκλήσι στη βραχώδη περιοχή πάνω από το μοναστήρι.

Σύμφωνα με επίσημες πηγές της Τουρκίας, θα αποκατασταθεί και αυτό το μικρό παρεκκλήσι που αποκαλύφθηκε κατά την αποκατάσταση της μονής.

Το μονόκτιστο παρεκκλήσι, του οποίου οι τοίχοι είναι διακοσμημένοι με τοιχογραφίες που μοιάζουν με τα τείχη της βασικής εκκλησίας στη Μονή καταχωρήθηκε ως «η πρώτη πολιτιστική ιδιοκτησία που προστατεύεται από κάθε έκνομη ενέργεια».

Το εκκλησάκι, γνωστό και ως «κρυφό παρεκκλήσι», επειδή βρίσκεται στη βραχώδη περιοχή, είναι προσβάσιμο ανεβαίνοντας τη βραχώδη περιοχή από την οροφή του βόρειου τμήματος της Μονής Sümela και διασχίζοντας ένα μονοπάτι περίπου 50 μέτρων.

Μιλώντας στον κρατικό οργανισμό Anadolu, ο Αναπληρωτής Διευθυντής Πολιτισμού και Τουρισμού Μουσταφά Άσαν είπε ότι η είσοδος του μονόκτιτου μικρού παρεκκλησιού και η πρόσοψη αυτού του τμήματος ήταν εντελώς ερείπια και ότι δεν υπήρχαν τοιχογραφίες ή διακοσμητικά στοιχεία.

Ο Άσαν επίσης σημείωσε: «Είναι πιθανό ότι η ημερομηνία κατασκευής του παρεκκλησιού να είναι το πρώτο μισό του 18ου αιώνα αφού οι τοιχογραφίες σε αυτό το παρεκκλήσι παρουσιάζουν παρόμοια χαρακτηριστικά στο στυλ με την κύρια μονή. Παρόλο που οι τοιχογραφίες έχουν υποστεί ζημιά σε ορισμένα μέρη, έχουν επιβιώσει μέχρι σήμερα. Οι εργασίες για την αποκατάσταση του παρεκκλησιού θα πραγματοποιηθούν σύντομα».

ΓΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΨΑΘΑ

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Πρόλογος

Μια σειρά από εύθυμα σημειώματα γύρω απ' τα παιδικά μου χρόνια — δημοσιευμένα στον «Ταχυδρόμο» — ήταν το ξεκίνημα που με παρέσυρε σιγά - σιγά να γράψω ένα Χρονικό για τον ελληνισμό του Πόντου. Όχι εύθυμο, βέβαια, γιατί ένα τέτοιο γραφτό δεν γίνεται να είναι εύθυμο, και πολύ λιγότερο όταν αφορά στην χρονική περίοδο της Ιστορίας του Πόντου, που μπαίνει σε τούτο το βιβλίο — 1914-1922 — δηλαδή, τα χρόνια που αντιστοιχούν στην τελευταία φάση της τραγωδίας και το τελικό ξερίζωμα του ελληνισμού του Πόντου. Ανάλαφρο, όσο μπορούσε να γίνει, ήταν το γραφτό μου στην αρχή, επειδή ανιστορούσε ασήμαντα περιστατικά των παιδικών μου χρόνων — παιδικές μόνο αναμνήσεις — που χρόνια στριφογύριζαν στο μυαλό μου, σαν μια άγραφη μουσική που πρέπει να πέσει στο πεντάγραμμο για να λυτρώσει τον συνθέτη. Όμως, τα περιστατικά αυτά, όντας μπλεγμένα με τα μεγάλα γεγονότα της εποχής, παίρναν μοιραία στην καταγραφή τους κάτι απ' την μορφή του χρονικού, που μου δημιουργούσε, φυσικά, τελείως διαφορετικές υποχρεώσεις. Ένα χρονικό που θ' αφορούσε, μάλιστα, μια τέτοια εποχή, δεν μπορούσε να περιοριστεί στον οπτικό χώρο ενός παιδιού, στα προσωπικά του βιώματα ή τις ελάχιστες πληροφορίες που είχε για τις ιστορικές ώρες και την μεγάλη τραγωδία που παιζόταν γύρω του. Στην ηλικία που ήμουν τότε — εννιά χρονών στα 1914 — ήταν πολύ περιορισμένη η εικόνα της ζωής που έπεφτε στα μάτια μου, αλλά κι αυτό ακόμα το κομμάτι του πίνακα, όσο και να σκοτεινιάζε συχνά, γρήγορα ξαναφωτιζόταν απ' το χαρούμενο εκείνο φως που αναβλύζει απ' την παιδική ψυχή και χύνεται τριγύρω για να δώσει γελαστή όψη στη ζωή. Άλλωστε, μέσα στην Τραπεζούντα, οι Τούρκοι κρατούσαν πάντα τα προσχήματα — για πολλούς λόγους — έτσι που ο πίνακας να μη δείχνει σκοτεινός, τουλάχιστο σ' εμάς τα παιδιά. Βλέπαμε, βέβαια, τους μεγάλους τότε φοβισμένους και τότε οργισμένους να βλαστημάνε στα κρυφά, ακούαμε και κάτι παράξενες κουβέντες:

- Στρατιωτικό.
- Φυγόστρατοι.
- Επιτάξεις.
- Απελάσεις.
- Εργατικά τάγματα.
- Τσέτες.

Το παιδικό μυαλό, όμως, δεν μπορούσε να πιάσει την τραγική έννοια που είχαν αυτές οι λέξεις, αφού _____αφορούσαν περιστατικά που δεν πέφταν στην άμεση αντίληψή μας. Παρ' όλα

αυτά άφησα εντελώς απείραχτες τις παιδικές μου αναμνήσεις, έτσι όπως σώθηκαν στη θύμησή μου, σαν τον αντίλαλο ενός μακρινού καιρού, που ο χρόνος ντύνει με την μαγεία του ονείρου.

Έκρινα, όμως, απαραίτητο να συμπληρώσω το βιβλίο με όλα τα γεγονότα, όπως ξετυλιγόντουσαν, όχι μονάχα μέσα στην πόλη της Τραπεζούντας, αλλά και σ' ολόκληρο τον Πόντο, όπου, άλλωστε, παίχτηκε το μεγαλύτερο μέρος της τραγωδίας εκείνων των καιρών, με τους κατατρεγμούς και με την ματωμένη Αντίσταση των Ποντίων. Δίχως το ζοφερό του φόντο δεν θάταν μόνο λειψός και απατηλός ο πίνακας, αλλά κι ασέβεια στην ιστορική αλήθεια της φοβερής εκείνης εποχής, που ένοιωσα χρέος μου να δώσω όσο μπορούσα πιο πιστά, γράφοντας το δεύτερο μέρος του βιβλίου.

Για τον σκοπό αυτόν συγκέντρωσα και συμβουλευθήκα τα περισσότερα που έχουν γραφή από Ποντίους συγγραφείς — βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες — τους ανθρώπους, δηλαδή, που ζήσαν άμεσα τα γεγονότα και μας άφησαν τη γραφή τους μαρτυρία, ώστε το βιβλίο τούτο να προσφέρει μια συνοπτική αλλά γενικότερη εικόνα, όσο γίνεται πιο έγκυρη και πιο αληθινή της γης του Πόντου, πριν απ' την καταστροφή και το ξερίζωμα του ελληνισμού της. Ευχαριστώ όλους τους Ποντίους συγγραφείς που τα γραφτά τους με βοήθησαν στη συγγραφή του Χρονικού αυτού, που κύριο σκοπό του έχει να κάνει γνωστά τα γεγονότα του Πόντου στο πλατύτερο, το μη Ποντιακό κοινό, που πολύ λίγα ξέρει για την γη εκείνη του Ακριτικού ελληνισμού. Ο αγώνας και το μαρτύριο του Πόντου κατακαλύφθηκαν απ' την γενικότερη Μικρασιατική καταστροφή και τον όλεθρο της Σμύρνης κι έτσι, όπως πολλές φορές έτυχε να διαπιστώσω, έμειναν σχεδόν άγνωστα στο πιο μεγάλο μέρος του κοινού της Παλιάς Ελλάδας. Θα ήταν, όμως, άδικο να μένει στο μισόφωτο η ιστορία του Πόντου, πολύ περισσότερο γιατί έχει μερικά εντελώς ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Στον ακραίο εκείνο γεωγραφικό χώρο, ο υποδόουλος ελληνισμός αγωνίστηκε για λευτεριά και ανεξαρτησία, αποκλειστικά και μόνο με τις ιδίες του ηθικές και υλικές δυνάμεις — μόνο στον Πόντο δημιουργήθηκε αντάρτικο και κλεφτουριά όπως του 21 — πληρώνοντας την περήφανη αντίστασή του στο βάρβαρο πρόγραμμα του αφανισμού του απ' τους Νεότουρκους και τον Κεμάλ, μ' αμέτρητες θυσίες.

Δεν αποπειράθηκα να γράψω ένα σχολαστικά λεπτομερειακό Χρονικό, γιατί κάτι τέτοιο δεν ήταν στις προθέσεις μου. Απέφυγα, επίσης, όσο μπορούσα να επαναλαμβάνω περιγραφές των ιδίων γεγονότων — «εργατικά τάγματα», απελάσεις πληθυσμών κτλ. — επειδή η στερεότυπη επανάληψή τους για τόσες και τόσες πόλεις και περιοχές θα καταντούσε μια μελαγχολική μονοτονία για τον αναγνώστη. Θέλησα προ πάντων, να δώσω ένα ιστόρημα ευκολοδιάβαστο απ' όλους, παίρνοντας, όπως είπα, το υλικό απ' τα πολλά βιβλία που έχουν γραφεί κατά καιρούς, αφορούν το καθένα τους μια ορισμένη πόλη ή περιοχή του Πόντου και κυκλοφόρησαν, όπως ήταν φυσικό, σχεδόν μόνο ανάμεσα στους Ποντίους. Τα βιβλία τούτα, απ' την άποψη της ιστορικής ακρίβειας, έχουν την αξία αληθινών ιστορικών ντοκουμέντων, γιατί οι συγγραφείς τους τις περισσότερες φορές είναι και οι αυτόπτες μάρτυρες των γεγονότων που περιγράφουν ή και τα θύματα ακόμα της θύελλας που ξέσπασε στον Πόντο. Γι' αυτό, σε πολλά σημεία του Χρονικού μου, προτίμησα να μεταφέρω ατόφια αποσπάσματα απ' τα γραφτά τους, κυρίως όσες φορές νόμισα ότι το καλούσε η ανάγκη μιας απόλυτα πιστής κι έγκυρης μαρτυρίας.

Δεν έχει αντιτουρκικό χαρακτήρα το βιβλίο τούτο. Αντιτουρκικό χαρακτήρα έχουν τα ίδια τα γεγονότα, που δείχνουν τους Τούρκους έτσι όπως ήσαν και όπως έδρασαν τα χρόνια εκείνα. Ούτε επιτρέπεται να θυσιάζουμε την ιστορική αλήθεια σε καμιά σκοπιμότητα, όπως, δυστυχώς, καθιερώθηκε να γίνεται απ' τον καιρό που χαράχτηκε η λεγόμενη ελληνοτουρκική φιλία. Η άστοχη τακτική της αποσιώπησης των γεγονότων της Ιστορίας, ήταν ίσως κι ένας απ' τους λόγους που τόσο άσκημα πορεύτηκε η «φιλία» με τους Τούρκους.

Να ρίξουμε τον πέπλο της λήθης στο παρελθόν, αλλά να ξέρουμε, όχι να κρύβουμε. Να ξέρουν κι οι ίδιοι οι Τούρκοι το τι φτιάξαν οι πατεράδες τους, για ν' αποφύγουν τα όσα στιγμάτισαν εκείνους, εφ' όσον θέλουν να πάρουν την θέση που φιλοδοξούν ανάμεσα στα πολιτισμένα έθνη. Μόνο έτσι, ξέροντας εμείς τους Τούρκους και ξέροντας εκείνοι εμάς και το στιγματισμένο παρελθόν τους, μπορεί κάποτε να χαράξουμε μια ελληνοτουρκική φιλία επάνω σε στέρεες βάσεις.